

dání v digitálním prostředí získala nový výzkumný terén, ve kterém podle něj dokázala velice dobře zúročit své po desetiletí pracované klíčové koncepty *žánru, funkce, performance a audience*; diskutovanými otázkami ale nadále zůstávají výzkumná etika v prostředí internetu a metodika archivace digitálního folkloru pro budoucí generace. Vybrané příspěvky z vědeckého setkání budou publikovány v ediční řadě *Folklore Fellows' Communications* v roce 2016.

Petr Janeček (ÚE FF UK, Praha)

UTOPIAS, REALITIES, HERITAGES: ETHNOGRAPHIES FOR THE 21ST CENTURY. 12TH CONGRESS OF SIEF. ZÁHŘEB 21.–25. 6. 2015.

Po poměrně dlouhé a hluboké krizi na konci 80. a v 90. letech 20. století se největší a nejdůležitější světová profesní organizace etnologů a folkloristů – Société Internationale d'Ethnologie et de Folklore (SIEF) nadechla po roce 2000 k novému životu. Počet členů SIEF se například mezi léty 2004 a 2014 téměř zdesateronásobil a zájem o pravidelné kongresy pořádané nově ve dvouleté periodě je nebývalý. To ukázal i zatím poslední kongres v Záhřebu, kterého se zúčastnilo na 900 delegátů z téměř 60 států (nejvíce samozřejmě z tradičních etnologických velmocí – Německa, Rakouska, Skandinávie, ale také Velké Británie a USA). Celý tento vývoj, zdá se, souvisí s globálním příklonem k „tradičním“ či „klasickým“ tématům, přístupům či metodám, který lze pozorovat napříč současnými humanitními a sociálními vědami. Zároveň, jak vyplynulo například z diskusí v rámci

panelu *Is there a sense of community uniting anthropology, ethnology and folklore studies?*, připraveného WCAA, či závěrečného kulatého stolu, je stále zřejmější, že vzájemně nesmiřitelné postoje některých představitelů sociokulturní antropologie a evropské etnologie (Volkskunde, národopisu) je nutno chápat jako projev mocenského boje o posty (a peníze), nikoliv jako důkaz nemožnosti spolupráce těchto disciplín. Právě naopak. Celá řada panelů i jednotlivých referátů ukazovala v Záhřebu na nejasné či spíše neexistující hranice mezi přístupy etnologickými a antropologickými a možnou a potřebnou spolupráci těchto oborů při studiu konkrétních témat.

Jednání kongresu, jak je zvykem u akcí s podobně obrovským množstvím účastníků, se převážně odehrávalo ve více než stovce paralelně probíhajících panelů, filmových projekcí a diskusních sekcí. Jejich zaměření a samozřejmě také zaměření jednotlivých referátů bylo neobyčejně pestré a pro účastníka konference též (bohužel) obtížně postihnutelné, a to i přes vynikající organizaci celého kongresu. Na 180 stranách konferenčního programu však lze alespoň „statisticky“ dokumentovat, kam současná etnologie a folkloristika upíná hlavní pozornost. Mezi klíčová témata kongresu patřila problematika migrací a hranic, urbánního prostoru a života v něm, stravy a stravování, náboženství, rituálů a magie a samozřejmě narativity, chápané ovšem širěji než tradičně folkloristicky. Na kongresu tak zaznělo rovněž několik referátů vycházejících z výzkumů producentů a konzumentů televizních seriálů. Pozoruhodnou sílu a důležitost ukázaly také etnologické subdisciplíny, resp. blízké obory zabývající se muzeologií, archivní dokumentací a oblastí tzv. digital humanities. Vůbec největší počet panelů

a referátů byl ovšem věnován široce chápaným otázkám materiálního i nemateriálního kulturního dědictví („Heritage“) a jeho studiu, dokumentaci, propagaci a leckdy sporné ochraně. Určitá nadprezentace tohoto tématu i konceptu kulturního dědictví jako takového ovšem souvisí jednak s tématem samotného kongresu a rovněž s tím, že právě do této kategorie se vedle až provokativních přístupů (panel *Conflict as cultural heritage*) „schovala“ i řada vystoupení vyloženě klasicky etnografických a folkloristických, tj. zaměřených například na lidový oděv, architekturu, hudbu a tanec. Naopak poněkud slaběji byla na kongresu zastoupena témata genderová či politicko-antropologická (včetně např. výzkumů postsocialismu).

Hodnotíme-li kongres pohledem poněkud obecnějším, tedy z hlediska diskurzivního či teoreticko-metodologického, lze konstatovat, že se v něm opět zračí mimořádná pestrost současné světové etnologie a folkloristiky. Pestrost, ve které ze zároveň odráží pozitivní dědictví minulosti těchto oborů i některé velké procesy posledních let (například tzv. spatial turn v humanitních a sociálních vědách). Epistemologickými svorníky kongresu tak byly kromě konceptu dědictví rovněž důraz na historicitu studovaných jevů (tu tematizoval např. jeden z klasiků oboru Orvar Löfgren v přednášce *Living in the past, the present and the future: synchronizing everyday life*) a zejména jejich ukotvení v prostoru ve smyslu materiálním i symbolickém. Většina referátů byla postavena na důkladné znalosti empirického materiálu (ať už získaného studiem v archivech, či terénním výzkumem), planého teoretizování bylo v Záhřebu ke slyšení pomálu. A když už na výsostně teoretické úvahy došlo, jako v případě některých keynote lectures, nesly

se jednoznačně ve směru rekonceptualizace, avšak zároveň rehabilitace produktivních etnologických přístupů a konceptů. Příkladem za všechny lze uvést keynote Bernharda Tschofena *The experience of culture: approaches to an ethnography of the immediate in complex relations*, potvrzující relevanci konceptu kultury v historicko-etnologickém výzkumu.

Pokud jde o účast etnologů a folkloristů z ČR, nelze ji hodnotit než poněkud rozporuplně. Na jedné straně naši badatelé organizovali nebo spoluorganizovali hned několik panelů (M. Heřmanský, H. Novotná, D. Bittnerová – *European rural communities: Utopia(s) or heritage(s)?*, H. Horáková – *Ethnography of rural spaces: between utopia and neoliberalism*, J. Woitsch – *Towards an ethnography of the Iron Curtain*) a vystoupili na nich s referáty, stejně jako několik dalších referentů v těchto i jiných sekcích (např. P. Burgos-Tejrovská, K. Pauknerová, M. Pavlicová) a na kongresu se rozhodně neztratili. Česká stopa je nově k nalezení i ve vedení SIEF (J. Woitsch byl zvolen předsedou jedné z 10 pracovních skupin, konkrétně *Space-lore and Place lore*). Ve srovnání s účastí badatelů z jiných postsocialistických států, jako například Polska či Maďarska, ale také pobaltských zemí (o postjugoslávských státech nemluvě), bylo ovšem české zastoupení žalostné a srovnatelné s počtem badatelů z Číny nebo Koreje. Čím to může být způsobeno a proč na kongresu SIEF zcela absentovala některá významná domácí pracoviště, což bylo delegáty s překvapením reflektováno, se lze jen dohadovat. Doufejme, že na příštím kongresu SIEF, který se bude konat v březnu roku 2017 v Göttingenu, bude situace v tomto směru výrazně lepší.

Jiří Woitsch (EÚ AV ČR, v. v. i.)